

Preek over Nehemia 13 (27 augustus 2017)

Een onverwacht slot

Ik weet niet of u wel eens een roman leest of een film kijkt, maar ik vind het altijd prettig als de film of het boek een afgerond verhaal heeft. Als je opeens op de laatste bladzijde bent en dat is het, of opeens staat het beeld van de film stil en begint de aftiteling..., dat is onbevredigend. Is *dit* het? Hoe gaat het dan verder? Hoe zit het dan met...? ... Nou, zo'n gevoel kreeg ik bij het einde van het boek Nehemia. Het eindigt zo heel vreemd. Zo plotseling. Nehemia vertelt over allemaal dingen die hij heeft moeten rechtzetten toen hij terugkwam uit Perzië. Nehemia vertelt hoe hij heel kwaad is geworden op bepaalde mensen. Hoe hij iemands spullen uit de tempel heeft gegooid en hoe hij bij iemand anders zelfs een pluk haar uit heeft getrokken... Nehemia vertelt dat hij dit allemaal heeft gedaan en vervolgens eindigt zijn boek met een uitroep tot God: 'denk aan mij, mijn God, ten goede'. Maar hoe is het nu verder gegaan? Hoe is het afgelopen met Nehemia? En met het volk Israël?

Het ging allemaal aanvankelijk zo mooi..! Nehemia had zijn hoge positie in het Perzische rijk achter zich gelaten om de vervallen stad Jeruzalem weer op te bouwen. Hij kon niet genieten van al zijn rijkdom in het Perzische Rijk, terwijl de stad van zijn voorouders, de stad van God Zelf, er zo verwoest bij lag. Nehemia keerde terug naar Jeruzalem om de stad weer op te bouwen, om haar muren te herstellen. Het ging allemaal niet bepaald vanzelf. Er was sprake van veel tegenstand, zowel van binnen als buiten het volk Israël. Maar Nehemia ging verder. Het volk bouwde mee en kwam tot inkeer. Het volk hield een boetedag, waarop zij al haar zonden beleed en beloofde een nieuw begin te maken met God. En vervolgens wordt door Nehemia in hoofdstuk 12 prachtig verhaald hoe de stad Jeruzalem plechtig werd ingewijd. Er werd geofferd, gezongen en gejuicht. Heel de stad en al de mensen, behoorden God toe! Prachtig!

Wat zou het mooi geweest zijn als het boek Nehemia hier was geëindigd. Een prachtig slot! De hele stad en al die mannen en vrouwen en kinderen waren God toegewijd! ... Maar nee..., hoofdstuk 13 volgt nog..., Nehemia vertelt nog verder. In dit hoofdstuk vertelt Nehemia dat hij naar Perzië is afgereisd en weer is teruggekomen. Het beeld verspringt dus een aantal jaren. Maar dan zien wij hoe het in die jaren verder is gegaan... Nou, dat moet heel schokkend voor zijn geweest Nehemia, dat kan niet anders.

Nehemia vertelt van vier voorvallen. Ik krijg het idee dat het slechts vier voorbeelden zijn geweest uit al de nare ervaringen die Nehemia heeft opgedaan. Nehemia vertelt vier voorvallen over hoe die Wet van God, de Thora, waarover is gehuild, dat die wetten helemaal niet werden nageleefd. Het eerste wat Nehemia verhaalt (vers 4) is dat Tobia, een invloedrijk persoon met Ammonietisch bloed, van de priester Eljasib een kamer heeft gekregen in het grote tempelcomplex. Dus: een heiden heeft een werkkamer of een-kamer-appartement op het terrein van de tempel gekregen, terwijl die van God daar niet eens een voetstap mochten zetten. Hoe kan het bestaan? Uitgerekend Tobia, die zo'n felle campagne tegen Nehemia en zijn hervormingen had gehouden! Blijkbaar was de leiding van de tempel nog goede vriendjes gebleven met Tobia. Blijkbaar was men nog net zo liberaal als vroeger: wat goede relaties onderhouden, een beetje op de winkel passen, niet al te radicaal en ernstig zijn en er zelf niet bepaald slechter op worden. Nu, Nehemia gooit alle spullen van Tobia de kamer uit. Hij laat de kamer reinigen en weer inruimen waarvoor zij was bedoeld: om de tempelspullen daar in op te slaan.

Nehemia vertelt van een tweede voorval, namelijk (vers 10): dat de Levieten geen loon kregen en het tempelcomplex hadden verlaten om met op het land te werken hun

levensonderhoud bij elkaar probeerden te sprokkelen. De dienst aan God leed onder financiële nood. Nehemia liet gelijk de Levieten weer terugkomen in de tempel en er werd voor gezorgd dat de Levieten weer hun levensonderhoud kregen. Ook opgelost.

Nehemia vertelt van een derde voorval (vers 15): de sabbat werd niet onderhouden. Er werd op de rustdag, die God had ingesteld, net zoveel handel bedreven in Jeruzalem als op andere dagen. Er was geen verschil meer tussen de rustdag die God met klem had opgelegd en de andere dagen. Nehemia besloot daarom voor het aanbreken van de sabbat de poorten van Jeruzalem sluiten, zodat er geen handelaars meer in konden komen. En de poorten mochten pas weer open gaan na de sabbat. Heel simpel, maar effectief.

En Nehemia vertelt van een vierde voorval (vers 23): hij kwam op een dag joodse kinderen tegen die het Hebreeuws niet machtig waren. Omdat hun moeder van een ander volk was, spraken de kinderen half Hebreeuws en half een andere taal. Dat was ernstig, want: zij zouden daardoor niet eens de Thora, de Bijbel, meer kunnen verstaan, als er uit werd voorgelezen! Nehemia werd woedend omdat blijkbaar alles zo maar kon..., dat er blijkbaar geen enkele moeite meer werd gedaan om echt jood te zijn, dat men de eigen geloofsidentiteit zo maar liet verwateren.

En zo eindigt het boek Nehemia met een aantal voorvallen over alles wat er mis ging na die prachtige stappen die het volk Israel met God had gemaakt. Blijkbaar was die hervorming van Nehemia bepaald nog niet overal doorgedrongen. Blijkbaar ging die geestelijke vernieuwing en verandering niet vanzelf..., kwam niet iedereen er zomaar in mee. Nehemia's hervorming ging met allerlei teleurstellingen en geestelijke zwakte gepaard. Het was zo goed in de steigers gezet! Maar na een tijdje weg te zijn geweest, kwam Nehemia tot de pijnlijke ontdekking dat die steigers er nog steeds stonden. Dat is toch eigenlijk best wel teleurstellend dat het boek zo eindigt?

Realistisch zijn en volhouden!

Een vreemd einde van het boek Nehemia. Maar ook juist zo heel betekenisvol. Zo'n laatste hoofdstuk helpt mij als christen namelijk om *realistisch* te zijn. Zo'n laatste hoofdstuk uit het boek Nehemia helpt mij om niet te hoogdravend te zijn, te zweverig of te streverig te worden, maar om heel dicht bij de werkelijkheid te blijven. Nuchter. Realistisch wat betreft de kerk en het kerkelijke leven. Realistisch wat betreft mijn persoonlijke geloof en geloofsontwikkeling. Ik bedoel niet dat wij geen grote dingen van God moeten verwachten. Ik bedoel ook niet dat wij een beetje middelmatig moeten blijven, vooral niet te enthousiast en genoeg nemen met zoals het nu allemaal is en zoals het nu allemaal gaat. Dat ook niet. God doet grote dingen! Nog steeds! En God vraagt ook van u en mij grote dingen. Heel ons leven eist Hij zelfs op. Maar het boek Nehemia laat mij zien hoe die weg van God met Zijn volk, hoe die weg van God met ons als gelovigen, over allemaal hobbels gaat..., hoeveel vertraging er onderweg kan zijn... hoe hardnekkig die tegenstand kan zijn, maar ook hoe hardnekkig die halfslachtigheid en zonde kan zijn. Hoe wij mensen soms zo in oude patronen blijven steken en weinig tot geen vooruitgang boeken. Hoe traag de geestelijke molens soms draaien.

Nee, daar word je niet bepaald vrolijk van. Het frustrereert als je soms ziet hoe lauw en ongeestelijk het er in kerkelijke gemeenten aan toe kan gaan. Maar laten wij niet te veel naar 'de kerk' kijken, maar eerst naar onszelf: het frustrereert toch, ja, het maakt je toch soms ook verdrietig, als je ziet dat je soms zo vast zit in je oude leven? Dat bepaalde patronen ondanks alle goede wil in je leven aanwezig blijven. Dat je ondanks al je inzet het toch nog zo lastig vindt om weerbaar te zijn tegen bepaalde neigingen of verleidingen. Dat misschien je tong nog steeds zo scherp is, dat je misschien zo veroordelend altijd bent. Of dat je soms zo in-jezelf-gekeerd bent. Dat je vertrouwen op God soms zo wankel is of dat je geloof er gewoon maar een beetje bij hangt, terwijl

je weet dat je er eigenlijk meer mee zou moeten. Zulke dingen frustreren toch? Dat kan je toch soms moedeloos maken dat je zo weinig van geloofsgroei en geloofsverandering in jezelf ontdekt en jezelf steeds weer terug ziet vallen?

Het boek Nehemia stelt mij niet gerust in die zin 'dat gelukkig iedereen dat blijkbaar heeft', nee, dat is nou net het probleem... Maar het boek Nehemia leert mij wel dat het blijkbaar heel belangrijk is om ondanks al die halfslachtigheid, teleurstelling, terugval en frustratie vol te houden. Om niet moedeloos te worden. Om het niet maar zo te laten, zoals het is, want 'het wordt niet anders'. Nee, de weg van Gods Koninkrijk is vol tegenstand, tegenstand van buiten, tegenstand diep binnen in jezelf. Verwacht daarom niet dat je al die onvolmaaktheden in je leven een keer te boven komt. Dat zal pas in de eeuwigheid zijn. En ga al helemaal niet op zoek naar een volmaakte kerk, een volmaakte gemeente waarin het allemaal zo goed, zo mooi en zo echt is. En ik maak de kring nog breder: wordt ook niet moedeloos omdat deze wereld met al de ontwikkelingshulp en vredesbesprekingen zo weinig lijkt te veranderen. Nehemia 13 staat niet voor niets na al die hoofdstukken over wederopbouw, herstel, geloofsvernieuwing en geloofsvuur. Nehemia 13 laat zien: het is een strijd! Het zal hier op aarde altijd een strijd blijven! Volg daarom het spoor van Nehemia, ook al verloor ook hij wel eens zijn geduld met anderen. Misschien ook wel met zichzelf. Volg Nehemia in zijn volharding en bovenal in zijn vertrouwen op God. Ja, ga in Jezus' voetsporen op die weg van tegenstand en strijd..., de weg van Gods Koninkrijk.

Aleen genade

Deze geschiedenis van Nehemia leert mij realistisch, nuchter te zijn. Maar ook om heel *eerlijk* te zijn: in deze wereld redden wij het niet met allerlei oplapmethoden. Wij mensen redden het niet met onze goede bedoelingen, met programma's en onderwijs over hoe wij ons leven veranderen kunnen, hoe wij de wereld veranderen kunnen, hoe waardevol al die programma's en methodes ook kunnen zijn. Deze geschiedenis van Nehemia brengt mij linea recta bij het kruis van Golgotha: *echte verandering, echte vernieuwing van je leven is alleen bij Jezus te vinden*. Echte redding en verandering is hier op de wereld en in ons mensen zelf niet te vinden, maar komt van boven. Bij God vandaan. Je neemt het kwaad in de wereld niet serieus, je houdt je zelf voor de gek als je denkt dat wij het met elkaar wel aankunnen, kunnen veranderen. Dat verzet tegen God, die neigingen tot het kwade, al die patronen waar wij ons maar half bewust van zijn..., dat kwaad dat met al ons doen en denken, dat met alles in ons leven en samenleven verweven is..., daar zijn wij niet tegenop gewassen. Dan zet je zulke mooie stappen..., heb je misschien belijdenis van je geloof gedaan, het samen met Nehemia uitgezongen op de muren van Jeruzalem... en weer lijkt je oude ik op te krabbelen en je goede bedoelingen over de muur te gooien. *Echte verandering, echte vernieuwing van je leven is alleen bij Jezus te vinden*.

De reformatie van Nehemia brengt mij daarom tot het hart van de Reformatie die wij dit jaar herdenken. Uit de Reformatie van 500 jaar geleden (Luther, Calvijn) zijn de kernwoorden 'sola gratia' afkomstig. Sola gratia: alleen door genade. U en ik, wij zijn met al onze goede bedoelingen, intenties en stappen volkomen aangewezen op Gods genade, op Gods liefde in Christus. Heel eerlijk en ontvankelijk... Maar daarom is onze eeuwige redding ook zo zeker: het hangt God zij dank gelukkig niet van mijn goede bedoelingen, intenties en al mijn pogingen af! Mijn redding, het eeuwig leven..., dat is Gods genade alleen!

Je geloofsidentiteit bewaren

Ik wil nog één ander aspect uit Nehemia 13 belichten. Een theoloog heeft onze tijd eens vergeleken met de tijd van Ezra en Nehemia. Ezra en Nehemia leefden in een nieuw tijdperk.

Het grote koninkrijk van David en Salomo was voorbij. Men leefde nu als joodse minderheid in een groot heidens wereldrijk. Men kon zich daardoor niet meer beroepen op de grote koning David, of de prachtige tempel van Salomo, of op de rijkdom van het land. Men was een volkje in de marge geworden zonder koning, zonder prachtige tempel... Nu, zo is ook onze kerk, de landelijke kerk met miljoenen leden en tot voor kort in elk dorp een of meer kerken steeds meer tot een kerk in de marge geworden, onderdeel van een seculiere, westerse maatschappij waar andere goden als Allah en Boeddha steeds meer terrein winnen. Wat kan je nu leren van hoe Israël deze verandering van grootmacht tot volkje in de marge doorleefde en hoe zij in deze tijd haar geloof vast hield?

Nou, je kunt in ieder geval van Nehemia's tijd leren dat het niet vanzelf ging. Dat veel joden in die tijd net zo liberaal waren als veel kerkmensen nu. Het geloof mocht niet al te veel kosten..., niet al te radicaal zijn, het moest allemaal wel aantrekkelijk blijven. Nehemia had veel medegelovigen die er minder zwaar aan tilden dan hij.

En wat deed Nehemia? Waarom voerde hij die sabbat weer in en waarom wilde hij dat alle joodse kinderen Hebreeuws spraken en dat de tempel weer verboden terrein zou worden voor heidenen? Om het geloof weer zichtbaar en tastbaar te maken. Het joodse volk moest zuinig zijn op haar geloofsidentiteit. *Zij moest een gemeenschap zijn van mannen en vrouwen, waar het geloof een duidelijk gezicht kreeg, waar het handen en voeten kreeg..., geen slap verhaal, aangepast en opgeleukt zodat iedereen ermee in kon komen, maar een geloof dat diep verankert zou zitten in de herten en de levens van de mannen en vrouwen... een geloof dat in liederen en gebeden tot uiting kwam, dat doorgegeven werd, dat met elkaar bewaard werd.*

Ik zal aan het einde van deze preek niet oproepen om deze radicale hervormingen van Nehemia een op een over te nemen. Dus: een strikte sabbatsviering, toegang tot de kerk alleen voor belijdende leden en ons als gemeente isoleren van alle heidenen om ons heen... Deze wetten in de Thora golden alleen voor het volk Israël, als Gods uitverkoren volk. Maar toch vind ik het wel bijzonder leerzaam hoe die geloofsidentiteit werd gekoesterd. Hoe plaatsen en tijden door Nehemia werden geheiligd. Niet alles was seculier, profaan, voor jan en alleman hetzelfde. Nee, de tempel was heilig. De sabbatdag was heilig. Het huwelijk was heilig. De geloofsopvoeding van de kinderen was heilig. Er werden keuzen gemaakt. Soms pijnlijke keuzen. Men ging niet mee in de stroom van het algemene, het iedereen-doet-het-zodus-waarom-wij-niet. Men stelde grenzen. Niet omdat die wetten en grenzen allemaal zo belangrijk waren. Die wetten moesten niet bewaard worden, nee, het geloof, *die verbinding met God moest bewaard blijven*.

Wat doen u en ik om onze geloofsidentiteit, om onze relatie met God, met Christus, te bewaren? Zijn er in onze 24-uursmaatschappij voor ons bepaalde tijden heilig? Durven wij keuzen te maken? Zijn er ook plaatsen heilig, plaatsen waar even al de herrie en drukte niet welkom is? Is mijn huwelijksrelatie als u dat heeft, of mijn gezinsleven als u dat heeft, heilig, gevuld met God?

Iemand schreef eens: identiteit is een kwestie van discipline. Ja, je geloofsidentiteit vasthouden gaat niet vanzelf, zo heeft Nehemia duidelijk gemaakt in het laatste hoofdstuk in zijn boek. Maar om die geloofsidentiteit gaat het juist wel voor ons als christenen en als christelijke gemeente! Laten wij daarom volhouden en vasthouden, ondanks al die momenten van terugval, verval, moedeloosheid of zwakte. God ging verder met Zijn volk Israël. En zo wil Hij ook met u en mij, en met ons als gemeente verder. Hoe dat kan? Sola gratia. Alleen genade.